

Muhasebe Standartlarının Uygulanma Sürecinde Muhasebe Meslek Mensuplarının Standartlara Bakış Açılarının ve Mesleki Yetkinliklerinin İncelenmesi Üzerine Balıkesir İlinde Bir Araştırma

Hasan Abdioğlu

Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi, Bandırma İİBF İşletme Bölümü

Burcu İşgüden Kılıç

Yrd. Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi, Bandırma İ.İ.B.F., İşletme Bölümü

Seren Yavuz

Doktora Öğrencisi, Balıkesir Üniversitesi, S.B.E.

Tufan Kuş

Doktora Öğrencisi, Balıkesir Üniversitesi

Muhasebe Standartlarının Uygulanma Sürecinde Muhasebe Meslek Mensuplarının Standartlara Bakış Açılarının ve Mesleki Yetkinliklerinin İncelenmesi Üzerine Balıkesir İlinde Bir Araştırma

Özet

Bu çalışmanın amacı 01.01.2013 tarihi itibarıyla Türkiye’de uygulanması TTK hükümleri uyarınca zorunlu hale getirilen muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının standartlara bakış açılarının ve mesleki yetkinliklerinin incelenmesidir. Bu amaçla Balıkesir ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensupları üzerinde anket uygulanmıştır. Anket yardımıyla toplanan veriler analiz edilmiş ve elde edilen bulgular çerçevesinde standartların uygulanma sürecinde meslek mensuplarının standartlara bakış açıları ve mesleki yetkinlikleri değerlendirilmiştir. Araştırma bulgularına göre hipotez gruplarının tümünde mesleki tecrübe ve eğitim durumunun belirleyici olduğu tespit edilmiştir. **Anahtar Kelimeler:** Muhasebe Meslek Elemanı, Mesleki Yetkinlik, UFRS

A Study on Perspectives of Accountants in Balıkesir on the Accounting Standards and Professional Competence in the Application Process

Abstract

The objective of this study is to examine the perspectives of accountants on the accounting standards required to be complied in Turkey as of 01.01.2013 under the provisions of the Turkish Commercial Code as well as their professional competence in the application of these standards. For this purpose, a survey was conducted on the accountants operating in the province of Balıkesir. The data collected from the survey were analyzed, and the perspectives of accountants on the accounting standards and their professional competence in the application of these standards were assessed within the framework of the findings obtained. According to research findings, professional experience and educational level has been found to be decisive in all the hypotheses groups.

Key Words: Accountant, Professional Competence, IFRS

1. Giriş

Muhasebe bakış açısıyla ele alındığında standart kavramı, muhasebe uygulamalarına yön veren kurallar topluluğudur (Sağlam ve diğ., 2009: 4). Muhasebe standardı kavramı ise yetkili kurullarca belirlenen ve meslek mensuplarını yönlendiren kurallar şeklinde tanımlanabilir (Siegel, 2000: 11). Muhasebenin en önemli araçlarından biri olarak muhasebe uygulamalarına yön veren muhasebe standardı, ülkeler arasındaki ekonomik, hukuksal, vergisel, muhasebe mesleğinin gelişmişlik seviyesi ve benzeri faktörler doğrultusunda farklılaşabilmektedir (Ayanoglu, 2008: 75-76). Gelişmiş ekonomiler olarak ifade edilen ülkelerde ortaya çıkmış ve oluşturulmuş olan Uluslararası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları (UMS/UFRS), muhasebe ve finans dünyası için devrim niteliğindeki bir gelişme olarak görülmekte ve başta Avrupa Birliği (AB) ülkeleri olmak üzere, gelişmiş ve gelişmekte olan pek çok ülkede belirli düzeylerde de olsa uygulamaya girmiş durumdadır.

Ülkemizde Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu muhasebe standartlarına uyum sağlama sürecinde önemli bir adım olarak karşımıza çıkmaktadır. Kurumun görevi uluslararası standartlarla uyumlu Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarını oluşturmak ve yayımlamak, bağımsız denetimde uygulama birliğini, gerekli güveni ve kaliteyi sağlamak, denetim standartlarını belirlemek, bağımsız denetçi ve bağımsız denetim kuruluşlarını yetkilendirmek ve bunları denetlemek olarak sayılmıştır. 13.01.2011 tarihli TBMM genel kurulunda kabul edilen ve kademeli şekilde 01.07.2012 tarihinden itibaren yürürlüğe giren yeni Türk Ticaret Kanunu 01.01.2013 tarihinden itibaren uygulanmaya başlanmıştır. Kanunun 88. maddesi uyarınca gerçek ve tüzel kişiler münferit ve konsolide finansal tablolarını düzenlerken, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından yayımlanan, Türkiye Muhasebe Standartlarına, kavramsal çerçevede yer alan muhasebe ilkelerine ve bunların ayrılmaz parçası olan yorumlara uymak ve bunları uygulamak zorundadır.

Bu çalışmanın amacı 01.01.2013 tarihi itibarıyla tüm işletmelerce uygulanması TTK hükümleri uyarınca zorunlu hale getirilen muhasebe ve finansal raporlama standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının standartlara bakış açılarının ve standartları uygulamaya ilişkin yetkinlik düzeylerinin incelenmesidir. Bu amaçlarla çalışmanın giriş bölümünü takiben ikinci bölümde konu ile ilgili literatür araştırmasına yer verilmiştir. Çalışmanın devam eden üçüncü bölümünde ise çalışmanın amacı ve veri toplama yöntemi açıklanarak çalışmanın amacı doğrultusunda analizler gerçekleştirilmiş ve araştırma bulgularına yer verilmiştir. Çalışmanın sonuç bölümünde ise elde edilen bulguların değerlendirilmesi yapılmıştır.

2. Literatür İncelemesi

Bekçi (2007) tarafından yapılan çalışmada meslek mensuplarının büyük kısmı muhasebe standartları konusunda eğitimlerinin yeterli olmadığı ve eğitim kurumlarının standartların uygulamaları konusunda yeterli çalışmalar yapmadığı görüşünde olduğunu belirtmiştir Özdemir (2014) tarafından yapılan araştırmada vergi mevzuatında Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları ile uyumlaştırmaya gidilmesinin öğrenmedeki ikiliği azaltacağı, öğrenme sürecini ve uygulamayı olumlu etkileyeceği, Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları adıyla çeviri olarak yayınlanan metinlerden ziyade, içeriğin ve uygulamaların özümsemesine yönelik açık ve anlaşılır yayınların öğrenme ve uygulama sürecini olumlu etkileyeceği belirlenmiştir. Akdoğan (2007)'e göre Türkiye Muhasebe standartları (TMS) uygulamaları sürecinde ülkemizde karşılaşılan sorunların en başında; standartların anlaşılması zor, teknik ve karmaşık bilgilerle donatılmış olması ve farklı uygulama seçeneklerini bünyesinde içermesi, standartların uygulanmasını bilen eğitilmiş personele ihtiyaç duyulmasıdır.

Çankaya ve Hatipoğlu (2011)'un muhasebe standartlarının uygulanabilirliğini etkileyen faktörlerin meslek mensuplarıncaya değerlendirilmesine yönelik yaptıkları araştırma sonuçlarına göre, Türkiye'de UMS/UFRS'yi benimseme ve uygulama sürecinde meslek mensuplarının beklentilerini etkileyen en önemli unsurlar; standartlara ilişkin eğitim sorunu, mevcut standartlar setinin KOBİ' lere uygun olmayışı, bu standartların yazılış şekli ve çevirisinden kaynaklanan sorunlar ve kültürel faktörler olarak belirlenmiştir. Özulucan ve diğerleri (2010) çalışmalarında muhasebe meslek mensuplarının sorunları arasında muhasebe standartlarına ilişkin yeterli bilgi edinemediklerini belirtmiştir. Bunun yanında UMS/UFRS'lere uyum hususunda bu standartların anlaşılabilir hale gelebilmesi için çevirilerin daha nitelikli yapılması vurgulanmıştır. Erol Fidan ve Cinit (2013) tarafından yapılan çalışmada meslek mensuplarının TFRS ve KOBİ TFRS hakkında gerekli donanıma sahip olmaları için daha fazla eğitim çalışmaları yapmaları gerektiğine vurgu yapılmıştır. Köroğlu ve Doğan (2012) tarafından yapılan çalışmada meslek mensuplarının TFRS ile ilgili yeterli derecede bilgi sahibi olmadıkları sonucu ile eğitim seminerleri, hesap planının ve muhasebe paket programlarının standartlara uyumlu hale getirilmesinin gerçekleştirildiği takdirde TFRS'nin uygulanmasının bir sorun teşkil etmeyeceği sonucuna ulaşılmıştır.

Gemrik vd. (2013) tarafından Bartın ilinde yer alan ve eğitim sürecini tamamlamış muhasebe meslek mensuplarının TMS/TFRS'ye bakış açılarını incelemek amacıyla bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırma bulgularına göre tespit edilen en önemli sorunun eğitimden kaynaklandığıdır. Ülkü (2008) tarafından UFRS taslağının muhasebe mensupları tarafından algılanışı üzerine İstanbul'da yaptıkları

araştırmada, muhasebe standartları konusunda bilgi yetersizliği ve eğitim ihtiyacının olduğu ortaya koyulmuştur. Güvemli (2008) alışmasında, muhasebe standartlarının uluslararası entegrasyonunun gelişimini etkileyen faktörleri teknik sorunlar, kavramsal sorunlar, politik, kültürel, ekonomik ve hukuki sorunlar' gruplandırarak açıklamıştır.

Zeghal-Mhedhbi (2006), gelişmekte olan 32 ülkede UMS/UFRS'lerin benimsenme veya benimsenmeme kararını etkileyen faktörleri belirleyebilmek amacıyla; ekonomik büyüme, eğitim düzeyi, ekonomik dışa açıklık düzeyi, belirli bir ülke grubuna kültürel aitlik ve sermaye piyasalarının varlığı faktörlerini ele almıştır. Buna göre; okuryazarlık oranı daha yüksek olan, sermaye piyasasına sahip, kültürel anlamda Anglo-Sakson kültüre veya yakın kültüre sahip olan ülkelerin UMS/UFRS'leri benimsemeleri daha yüksek olasılıktadır olduğu tespit edilmiştir. Poria (2009)'a göre; UMS/UFRS'lerin Hindistan'da benimsenme ve uygulanma sürecinde karşılaşılan en önemli sorunlar; standartlara ilişkin eğitim sorunu, bilgi kullanıcılarının söz konusu uluslararası uygulamaların etkisine yönelik farkındalık eksikliği, mevcut birçok yasal düzenlemelerde değişikliklerin yapılmasının gerekmesi, standartlarda yer alan makul değer ile lmlenmeye ilişkin birtakım zorluklar ve çekinceler, işletme planları ve raporlama sistemleri üzerinde önemli değişiklikler meydana gelmesidir.

3. Araştırmanın Amacı, Yöntemi ve Bulguları

3.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Araştırmamızın amacı, 01.01.2013 tarihi itibarıyla uygulanması TTK hükümleri uyarınca zorunlu hale getirilen muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının standartlara bakış aıplarının ve mesleki yetkinliklerinin incelenmesidir. Bu amaçla Balıkesir ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensupları üzerinde anket yardımıyla bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Anket yardımıyla toplanan veriler analiz edilmiş ve elde edilen bulgular çerçevesinde standartların uygulanma sürecinde meslek mensuplarının standartlara bakış açıları ve mesleki yetkinlikleri değerlendirilmiştir. Araştırma verilerinin analizinde; frekans analizi, Kolmogorov –Simirnov testi, Mann Whitney U testi ve Kruksal Wallis H testi kullanılmıştır.

Araştırma kapsamında Balıkesir Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasına kayıtlı meslek mensuplarına anket uygulanmıştır. 191 adet geçerli anket üzerinden yapılan araştırmada muhasebe meslek mensuplarının cinsiyet, yaş, mesleki tecrübe, eğitim durumu, mesleği icra biçimi, defter tutma usulü ve alınan eğitim faaliyetlerinin türü ve sayısı dikkate alınarak oluşturulan gruplar yönüyle muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının standartlara bakış açıları ve mesleki yetkinlikleri ampirik olarak incelenmiştir.

3.2. Araştırmanın Yöntemi ve Araştırmada Kullanılan İstatistikî Teknikler

Araştırmanın örneklem seçiminde ana kütledeki tüm gözlem birimlerine ulaşarak onlardan yeterli bir dönüş sağlamaya elverişli olacak şekilde örneklem seçilmiştir. Bu amaçla *tesadüfi (olasılıklı) olamayan örnekleme* içinde yer alan *kolayda örnekleme* yoluyla veri toplanmıştır. Bu yöntemle göre kolayca ulaşılabilir birimleri seçmek suretiyle bir örnek oluşturulmaya çalışılır. (Altunışık, vd. 2004:129-130; Yıldırım ve Şimşek, 2006: 113; Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004: 45). Buna göre Balıkesir SMMMO'ya kayıtlı 929 üyeden oluşan anakütlenin, 191'inden anket geri dönüşü sağlanabilmiştir. 191 adet anket ana kütle hacminin yaklaşık %21'ine tekabül etmektedir. Bu geri dönüş oranı betimsel araştırmalarda örneklem hacminin ana kütle hacminin minimum %10'u örneklem alındığı için yeterli kabul edilebilir. Araştırmacılara bir kolaylık olması açısından Yazıcıoğlu ve Erdoğan (2004) tarafından $\alpha = 0.05$ için ± 0.03 , ± 0.05 ve ± 0.10 örnekleme hataları için farklı evren büyüklüklerinden çekilmesi gereken örneklem büyüklükleri hesaplanmış ve bir tablo oluşturulmuştur. Bu tablodan çalışmamızın anakütle büyüklüğü ile ilgili kısımları alınarak aşağıda tablo 2'de $\alpha = 0.05$ (%95 güven aralığında) ve örnekleme hatası % 10 olduğunda ana kütle büyüklüğü 750 iken örnek hacminin 85; 1000 iken 88 olması gerektiği gösterilmiştir. Araştırmanın ana kütle 929 olarak belirlenmiş olduğuna göre örnek hacminin 191 olması örneklemin güvenilirliği açısından yeterlidir.

Tablo 2. $\alpha = 0.05$ için Örneklem Büyüklüğü

Evren Büyüklüğü	± 0.03 örnekleme hatası (d)			± 0.05 örnekleme hatası (d)			± 0.10 örnekleme hatası (d)		
	p=0.5	p=0.8	p=0.3	p=0.5	p=0.8	p=0.3	p=0.5	p=0.8	p=0.3
	q=0.5	q=0.2	q=0.7	q=0.5	q=0.2	q=0.7	q=0.5	q=0.2	q=0.7
750	441	358	409	254	185	226	85	57	73
1000	516	406	473	278	198	244	88	58	75

Kaynak: Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004: 50.

Araştırma anketi hem yüz yüze yapılan görüşmelerde katılımcılar tarafından doldurulmuş ve hem de yüz yüze görüşülemeyen katılımcılar için Balıkesir SMMMO'dan destek sağlanmıştır.

Araştırma kapsamında elde edilen verilerin analizinde SPSS-19 paket programı kullanılmıştır. Öncelikle Kolmogorov-Smirnov testi yapılarak elde edilen verinin normal dağılım gösterip göstermediği test edilmiştir. Bu test sonucunda, gözlem

birimlerinin normal dağılım sergilemediği belirlenmiştir. Dağılımın normal olmadığı durumlarda non-parametrik testlerin uygulanması gerekir. Bu nedenle araştırma kapsamında gözlem birimleri için çeşitli demografik özelliklere bağlı olarak oluşturulan gruplar bakımından farklılık bulunup bulunmadığı grup sayısı 2 olduğunda Mann Whitney U, grup sayısının ikiden fazla olduğunda Kruskal Wallis H testi ile test edilmiştir. Bu testlerin yanı sıra anket formundaki her bir soru ve ifade için frekans analizi de yapılmıştır.

3.3. Araştırmanın Bulguları

Araştırma kapsamında elde edilen bulgulara temel teşkil eden veriler toplamda 53 adet anket sorusu yardımı ile toplanmıştır. Anket formunda yer alan soruların ilk 8 tanesi demografik özelliklere, geri kalan 44'ü ise muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının standartlara bakış açılarının ve mesleki yetkinliklerinin ölçülmesine yardımcı olan likert ölçekli sorulardır. Araştırma için uygulanan anketten elde edilen verilerin güvenilirliği ölçülmüş ve Cronbach Alfa değeri 0,903 (%90,3) bulunmuştur. Bu değer $0,80 < \alpha < 1,00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçek olarak kabul edilmektedir (Kalaycı, 2008: 405).

3.3.1. Betimsel Bulgular

Betimsel bulgular; ankete katılan meslek mensuplarının demografik özellikleri hakkında bilgi sağlamaktadır. Bu amaçla anket formunda meslek mensuplarına cinsiyet, yaş, mesleki tecrübe, eğitim durumu, mesleği icra biçimi, defter tutma usulü ve alınan eğitim faaliyetlerinin türü ve sayısı sorularak demografik özellikler hakkında veri toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen betimsel bulgular aşağıda yer alan tablo 3 de verilmiştir.

Tablo 3. Demografik Bulgular

		Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Bay	149	78,0
	Bayan	42	22,0
	Toplam	191	100,0
Yaş	25-29	3	1,6
	30-34	24	12,6
	35-39	35	18,3
	40 ve üstü	129	67,5
	Toplam	191	100,0
Mesleki Tecrübe	0-5	12	6,3
	6-10	17	8,9
	11-15	40	20,9
	16-20	36	18,8
	20 ve üzeri	77	40,3
	Toplam	182	95,3
	Kayıp veri	9	4,7

		Toplam	191	100,0
Mesleki unvan		Serbest Muhasebeci	16	8,4
		Serbest Muhasebeci Mali Müşavir	130	68,1
		Yeminli Mali Müşavir	3	1,6
		Toplam	149	78,0
		Kayıp veri	42	22,0
Eğitim durumu		Toplam	191	100,0
		Ortaöğretim	32	16,8
		Önlisans	42	22,0
		Lisans	100	52,4
		Yüksek öğretim (Yüksek lisans veya doktora)	14	7,3
		Toplam	188	98,4
	Kayıp veri	3	1,6	
Mesleği icra biçimi		Toplam	191	100,0
		Kendi büromda serbest meslek faaliyeti	148	77,5
		Ücret karşılığında bir işletmede mesleğimi	32	16,8
		Toplam	180	94,2
		Kayıp veri	11	5,8
Defter tutma usulü		Toplam	191	100,0
		Bilanço esasına göre	23	12,00
		İşletme hesabına göre	50	26,2
		Her ikisi	107	56,0
		Toplam	180	94,2
	Kayıp veri	11	5,8	
Alınan eğitim faaliyetlerinin Türü ve sayısı	Meslek odası bünyesinde alınan eğitimler	Toplam	191	100,0
		Hiç Katılmadım	35	18,3
		1-10 arası	89	46,6
		11-20 arası	21	11,0
		21 ve üstü	37	19,4
		Toplam	182	95,3
	Üniversite bünyesinde alınan eğitimler	Hiç Katılmadım	38	19,9
		1-10 arası	54	28,3
		11-20 arası	1	0,5
		21 ve üstü	3	1,6
		Toplam	96	50,3
	Özel eğitim kurumları bünyesinde alınan eğitimler	Hiç Katılmadım	42	22,0
		1-10 arası	48	25,1
		11-20 arası	4	2,1
		21 ve üstü	4	2,1
Toplam		98	51,3	

Tablo 3’de görülen sonuçlara göre araştırmaya katılan meslek mensuplarının cinsiyetleri yönüyle elde edilen betimsel bulgulara göre; katılımcıların büyük çoğunluğunun erkeklerden (149 kişi, %78) oluştuğu görülmektedir. Araştırmaya katılan meslek mensuplarının büyük bir çoğunluğu 40 yaş ve üzerindedir (129 kişi, % 67,5). Araştırmada 20 yıl ve üzerinde (77 kişi, %40,3) bir süredir mesleki faaliyetlerini sürdüren meslek mensuplarının baskın olduğu görülmektedir. Mesleki unvanlar açısından bakıldığında, katılımcıların çoğu Serbest Muhasebeci Mali Müşavirdir (130 kişi, %68,1). Eğitim durumları hakkındaki bildirimleri meslek mensuplarının çoğunlukla lisans mezunu (100 kişi, %52,4) olduklarını göstermekle birlikte, bazı meslek mensupları yüksek lisans veya doktora düzeyinde de (14 kişi, %7,3) eğitimlerini gerçekleştirdikleri görülmüştür. Mesleği icra biçimine baktığımızda katılımcıların büyük bir çoğunluğu bağımsız (Kendi büromda serbest meslek faaliyeti kapsamında mesleğimi icra ediyorum, 148 kişi, %77,5) olarak mesleki faaliyetlerini sürdürmektedir. Araştırmaya katılan meslek mensuplarının defter tutma usulleri açısından elde edilen bulgulara göre ise çoğunlukla hem işletme hesabına hem de bilanço esasına (Her ikisi, 107 kişi, %56) göre defter tuttukları görülmektedir. Standartlarla ilgili olarak meslek mensuplarının aldıkları eğitimlerin türü ve sayısı incelendiğinde, meslek mensuplarının en çok meslek odası bünyesinde verilen eğitimlere katıldıkları görülmekle birlikte bu katılımların sayısının 1 ile 10 arasında değiştiği bildirilmiştir (89 kişi, %46,6). Katılımcıların 54’ü (%28,3) üniversite bünyesinde verilen eğitimlere de katılmışlar ve bu katılımları 1 ile 10 arasında değişmiştir. Özel eğitim kurumlarından 1 ile 10 defa arasında eğitim aldıklarını bildirenler ise 48 kişidir (%25,1). Bu bulgularla birlikte alınan eğitim sayıları içerisinde meslek odası bünyesinde verilen eğitimlere 21 defadan daha fazla katılanların dikkat çektiği görülmektedir (37 kişi, %19,4). Ayrıca meslek odası (Hiç katılmadım, 35 kişi, %18,3), üniversite (Hiç katılmadım, 38, %19,9) ve özel eğitim kurumlarından (Hiç katılmadım, 42 kişi, %22) hangisi olursa olsun eğitimlere hiç katılmadığını bildirenlerin sayıları da küçümsenmeyecek ölçüdedir.

3.3.2. Araştırmanın Hipotezleri ve İstatistikî Bulgular

Araştırmanın hipotezleri;

- Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının standartlara bakış açıları (1. grup),
- Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının bilgi ihtiyaçları (2. grup),
- Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının mesleki becerileri (3. grup),
- Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının mesleki etik değerleri ve mesleki tutum ve davranışları (4. grup),

olmak üzere 4 gruba ayrılmıştır.

Çalışmada kullanılan verilerin normal dağılım göstermemesi neticesinde non-parametrik testlerin uygulanması kararlaştırılmıştır. Araştırmamızın dört grup hipotezi ve bu hipotezler ile ilgili test sonuçları aşağıda tablo 4’de yer almaktadır.

Tablo 4. Araştırma Kapsamında Test Edilen Hipotezler ve Test Sonuçları

MUHASEBE STANDARTLARININ UYGULANMA SÜRECİNDE MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ STANDARTLARA BAKIŞ AÇILARI (1. grup hipotezler)		Kabul/Red
H1 ₀	Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının standartlara bakış açıları ile <i>cinsiyetleri</i> arasında farklılık yoktur.	Red
H2 ₀	Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının standartlara bakış açıları ile <i>yaşları</i> arasında farklılık yoktur	Kabul
H3 ₀	Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının standartlara bakış açıları ile <i>mesleki tecrübeleri</i> arasında farklılık	Red
H4 ₀	Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının standartlara bakış açıları ile <i>mesleki unvanları</i> arasında farklılık	Red
H5 ₀	Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının standartlara bakış açıları ile <i>eğitim durumları</i> arasında farklılık	Red
H6 ₀	Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının standartlara bakış açıları ile <i>mesleği icra biçimleri</i> arasında	Red
H7 ₀	Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının standartlara bakış açıları ile <i>defter tutuma usulü</i> arasında farklılık	Red
H8 ₀	Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının standartlara bakış açıları ile <i>meslek odası bünyesinde alınan</i>	Red
H9 ₀	Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının standartlara bakış açıları ile üniversite <i>bünyesinde alınan eğitim</i>	Red
H10 ₀	Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının standartlara bakış açıları ile <i>özel eğitim kurumları bünyesinde</i>	Red
MUHASEBE STANDARTLARININ UYGULANMA SÜRECİNDE MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ BİLGİ İHTİYAÇLARI (2. grup hipotezler)		
H11 ₀	Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının bilgi ihtiyaçları ile <i>cinsiyetleri</i> arasında farklılık yoktur	Red
H12 ₀	Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının bilgi ihtiyaçları ile <i>yaşları</i> arasında farklılık yoktur	Kabul
H13 ₀	Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının bilgi ihtiyaçları ile <i>mesleki tecrübeleri</i> arasında farklılık yoktur	Red
H14 ₀	Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının bilgi ihtiyaçları ile <i>mesleki unvanları</i> arasında farklılık yoktur	Kabul
H15 ₀	Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının bilgi ihtiyaçları ile <i>eğitim durumları</i> arasında farklılık yoktur	Red

H16 ₀	Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının bilgi ihtiyaçları ile <i>mesleği icra biçimleri</i> arasında farklılık yoktur	<i>Red</i>
H17 ₀	Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının bilgi ihtiyaçları ile <i>defter tutuma usulü</i> arasında farklılık yoktur	<i>Red</i>
H18 ₀	Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının bilgi ihtiyaçları ile <i>meslek odası bünyesinde alınan eğitim</i>	<i>Red</i>
H19 ₀	Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının bilgi ihtiyaçları ile <i>üniversite bünyesinde alınan eğitim faaliyeti</i>	Kabul
H20 ₀	Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının bilgi ihtiyaçları ile <i>özel eğitim kurumları bünyesinde alınan</i>	<i>Red</i>
MUHASEBE STANDARTLARININ UYGULANMA SÜRECİNDE MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ MESLEKİ BECERİLERİ (3. grup hipotezler)		
H21 ₀	Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının mesleki becerileri ile <i>cinsiyetleri</i> arasında farklılık yoktur	<i>Red</i>
H22 ₀	Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının mesleki becerileri ile <i>yaşları</i> arasında farklılık yoktur	<i>Red</i>
H23 ₀	Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının mesleki becerileri ile <i>mesleki tecrübeleri</i> arasında farklılık yoktur	<i>Red</i>
H24 ₀	Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının mesleki becerileri ile <i>mesleki unvanları</i> arasında farklılık yoktur	Kabul
H25 ₀	Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının mesleki becerileri ile <i>eğitim durumları</i> arasında farklılık yoktur	<i>Red</i>
H26 ₀	Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının mesleki becerileri ile <i>mesleği icra biçimleri</i> arasında farklılık	<i>Red</i>
H27 ₀	Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının mesleki becerileri ile <i>defter tutuma usulü</i> arasında farklılık	<i>Red</i>
H28 ₀	Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının mesleki becerileri ile <i>meslek odası bünyesinde alınan eğitim</i>	<i>Red</i>
H29 ₀	Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının mesleki becerileri ile <i>üniversite bünyesinde alınan eğitim</i>	Kabul
H30 ₀	Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının mesleki becerileri ile <i>özel eğitim kurumları bünyesinde alınan</i>	Kabul
MUHASEBE STANDARTLARININ UYGULANMA SÜRECİNDE MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ MESLEKİ ETİK DEĞERLERİ VE MESLEKİ TUTUM VE DAVRANIŞLARI (4.		
H31 ₀	Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının mesleki etik değerleri ve mesleki tutum ve davranışları ile	<i>Red</i>
H32 ₀	Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının mesleki etik değerleri ve mesleki tutum ve davranışları ile <i>yaşları</i>	Kabul
H33 ₀	Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının mesleki etik değerleri ve mesleki tutum ve davranışları ile	<i>Red</i>
H34 ₀	Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının mesleki etik değerleri ve mesleki tutum ve davranışları ile	Kabul
H35 ₀	Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının mesleki etik değerleri ve mesleki tutum ve davranışları ile <i>eğitim</i>	<i>Red</i>

H36 ₀	Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının mesleki etik değerleri ve mesleki tutum ve davranışları ile	<i>Red</i>
H37 ₀	Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının mesleki etik değerleri ve mesleki tutum ve davranışları ile <i>defter</i>	<i>Red</i>
H38 ₀	Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının mesleki etik değerleri ve mesleki tutum ve davranışları ile <i>meslek</i>	Kabul
H39 ₀	Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının mesleki etik değerleri ve mesleki tutum ve davranışları ile	Kabul
H40 ₀	Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının mesleki etik değerleri ve mesleki tutum ve davranışları ile <i>özel</i>	Kabul

İlgili test sonucuna göre analiz bulgularının değerlendirilmesi çalışmanın devam eden bölümlerinde yapılmıştır.

3.3.2.1. Kruskal Wallis H Testi Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Çalışmamızda, grup sayılarının ikiden fazla olması nedeniyle yaş, mesleki tecrübe, eğitim durumu, defter tutma usulü ve alınan eğitim faaliyetlerinin türü ve sayısı açısından hipotezlerin test edilmesinde Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Kruskal Wallis H testinden elde edilen sonuçlara göre anlamlılık düzeyleri (Asymp. Sig.-p değeri) 0,05'ten küçük olan ifadelerde gruplar (ikiden fazla grup) arasında anlamlı farklılıklar olduğu kabul edilmektedir. Ayrıca ifadelere ait "Ranks" tablosundaki "Mean Rank" değerlerinden gruplardan hangisinin en yüksek veya en düşük dereceye sahip olduğu öğrenilebilir (Kalaycı, 2008: 108-109).

❖ **Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının standartlara bakış açıları açısından oluşturulan hipotezlerin (1. grup hipotezler) testine yönelik bulgular aşağıda değerlendirilmiştir:**

Mesleki tecrübe, eğitim durumu, defter tutma usulü ve alınan eğitim faaliyetlerinin türü ve sayısı bakımından oluşturulan gruplar yönüyle *muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının standartlara bakış açıları* açısından anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir (H3₀- H4₀- H5₀- H7₀- H8₀- H9₀- H10₀ red edilmiştir). H3₀- H4₀- H5₀- H7₀- H8₀- H9₀- H10₀ hipotezlerini destekleyen ifadelerin bazılarının p değerleri 0,05'ten küçük bulunmuştur.

H3₀ hipotezi ile ilgili olarak meslek mensuplarının mesleki tecrübeleri ile standartlara yönelik akademik faaliyetlerin yaygınlaşmasının meslek mensuplarını olumlu yönde etkilediği (p=0,038) standartların muhasebe meslek mensuplarının performans düzeyine olumlu katkı sağladığı (p=0,011) ve standartların uygulanması ile ilgili bilginin Özel Eğitim Kurumlarından karşılandığı (p=0,015) yönündeki bakış açılarının arasında farklılıklar tespit edilmiştir. Buna göre 20 yıl ve üzerinde bir süredir mesleki faaliyette bulunan meslek mensuplarının bu görüşlere katılım

düzeyleri daha yüksek iken, 0-5 yıl arasında bir süredir mesleki faaliyetini sürdüren meslek mensuplarının bu görüşlere katılım düzeyleri daha düşüktür.

H₄₀ hipotezi ile ilgili olarak meslek mensuplarının unvanları ile standartların finansal tabloları anlaşılır hale getirdiği (p=0,025) ve standartlara geçişte sorunların kolaylıkla aşıldığı (p= 0,018) yönündeki bakış açılarının arasında farklılıklar tespit edilmiştir. Bu görüşlere en yüksek katılım gösterenler SM'ler iken, en düşük katılım gösterenler YMM'lerdir.

H₅₀ hipotezi ile ilgili olarak eğitim düzeyleri ile standartlara yönelik akademik faaliyetlerin yaygınlaşmasının meslek mensuplarını olumlu yönde etkilediği (p= 0,002), muhasebe alanında ortak bir dil yaratılarak uygulama birliğinin sağlandığı (p=0,001), mesleki değişme ve gelişmelere daha kolay uyum sağlandığı (p= 0,000), finansal tabloların daha detaylı hale geldiği (p= 0,000), bilgi sunumunun daha gerçekçi olduğu (p= 0,000), standartların uygulanma sürecinde yeterli yasal altyapı ve destek olduğu (p= 0,030) yönündeki bakış açılarının arasında farklılıklar tespit edilmiştir. Bu görüşlerde genellikle lisans mezunu meslek mensuplarının katılım düzeyleri yüksek iken, önlisans, yüksek lisans ve ortaöğretim mezunlarının katılımları düşük düzeydedir.

H₇₀ hipotezi ile ilgili olarak meslek mensuplarının defter tutma usulleri ile standartların iş yükünü azalttığı (p= 0,001), standartlara yönelik akademik faaliyetlerin yaygınlaşmasının meslek mensuplarını olumlu yönde etkilediği (p= 0,000), standartların muhasebe meslek mensuplarının performans düzeyine olumlu katkı sağladığı (p= 0,009), muhasebe alanında ortak bir dil yaratılarak uygulama birliğinin sağlandığı (p= 0,000), mesleki değişme ve gelişmelere daha kolay uyum sağlandığı (p= 0,000), finansal tabloların daha detaylı hale geldiği (p= 0,000), bilgi sunumunun daha gerçekçi olduğu (p= 0,000), denetimin standartlaştığı (p= 0,008), KOBİ'ler için standartların maliyetli olduğu (p= 0,027) ve uluslar arası işletmelerin kullanıma daha uygun olduğu (p= 0,011) yönündeki bakış açılarının arasında farklılıklar tespit edilmiştir. Bu görüşlerde genellikle bilanço esasına ve hem bilanço hem işletme esasına göre defter tutan meslek mensuplarının katılım düzeyleri yüksek iken, işletme hesabına göre defter tutan meslek mensuplarının katılımları düşük düzeydedir.

H₈₀ hipotezi ile ilgili olarak meslek mensuplarının meslek odası bünyesinde aldıkları eğitimler ile muhasebe alanında ortak bir dil yaratılarak uygulama birliğinin sağlandığı (p= 0,030), mesleki değişme ve gelişmelere daha kolay uyum sağlandığı (p= 0,041), finansal tabloların daha detaylı hale geldiği (p= 0,035), bilgi sunumunun daha gerçekçi olduğu (p= 0,008), standartların uygulanması ile ilgili bilginin Meslek Odalarının verdiği eğitimler ile karşılanabildiği (p= 0,024), eğitim uygulamadaki sorunları azalttığı (p= 0,033), Türkçeye çeviriden dolayı standartlarda anlaşılmayan kavramların doğduğu (p= 0,018) ve standartların ilke bazlı oluşunun muhasebe

kayıtlarında tekdüze yorumlama sorununa çözüm getirdiği ($p= 0,003$) yönündeki bakış açılarının arasında farklılıklar tespit edilmiştir.

H₉ hipotezi ile ilgili olarak meslek mensuplarının üniversiteler bünyesinde aldıkları eğitimler ile standartların muhasebe meslek mensuplarının performans düzeyine olumlu katkı sağladığı ($p= 0,015$) yönündeki bakış açıları arasında farklılıklar tespit edilmiştir. Bu görüşe üniversitelerdeki eğitimlere 21 ve daha fazla kez katılan meslek mensuplarının katılım düzeyi yüksek iken, 1-10 kez arasında katılım gösterenlerin görüşlere katılım düzeyi düşüktür.

H₁₀ hipotezi ile ilgili olarak meslek mensuplarının özel eğitim kurumları bünyesinde aldıkları eğitimler ile standartların uygulanma sürecinde yeterli yasal altyapı ve destek olduğu ($p= 0,003$) ve standartların işletmedeki menfaat gruplarının çıkarlarını gözettiği ($p= 0,040$) yönündeki bakış açıları arasında farklılıklar tespit edilmiştir. Standartların uygulanma sürecinde yeterli yasal altyapı ve destek olduğu görüşüne özel eğitim kurumlarından hiç eğitim almayan meslek mensuplarının katılımları daha yüksek iken, 21 ve daha fazla kez eğitimlere katılan meslek mensuplarının katılımları düşüktür. Ayrıca standartların işletmedeki menfaat gruplarının çıkarlarını gözetmediği görüşüne 21 ve daha fazla kez eğitimlere katılan meslek mensuplarının katılımı yüksek iken, 11-20 kez arasında eğitim alanların katılım düzeyi düşüktür.

Yaş bakımından oluşturulan gruplar yönüyle *muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının standartlara bakış açıları* arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir (H₂ kabul edilmiştir). H₂ hipotezini destekleyen ifadelerin p değerleri 0,05'ten büyük bulunmuştur. Dolayısıyla, standartların uygulanma sürecine ilişkin olarak sağlandığı avantajlar ve sebep olduğu uygulama güçlükleri açısından meslek mensuplarının yaşlarına göre bakış açılarında farklılık bulunmamaktadır.

❖ **Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının bilgi ihtiyaçları açısından oluşturulan hipotezlerin (2. grup hipotezler) testine yönelik bulgular aşağıda değerlendirilmiştir:**

Mesleki tecrübe, eğitim durumu, defter tutma usulü, meslek odası bünyesinde alınan eğitimler ve özel eğitim kurumları bünyesinde alınan eğitimler bakımından oluşturulan gruplar yönüyle *muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının bilgi ihtiyaçları* açısından anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir (H₁₃- H₁₅- H₁₇- H₁₈- H₂₀ red edilmiştir). H₁₃- H₁₅- H₁₇- H₁₈- H₂₀ hipotezlerini destekleyen ifadelerin bazılarının p değerleri 0,05'ten küçük bulunmuştur.

H13₀ hipotezi ile ilgili olarak meslek mensuplarının mesleki tecrübeleri ile standartların uygulanma sürecinde hesap planına uygun olarak kayıt yapılabilirdiği (p=0,000), dönem sonu muhasebe kayıtlarının kolaylıkla yapılabilirdiği (p=0,000), üretim işletmelerinde mamul maliyetlerinin hesaplanabilirdiği ve maliyet hesaplarına kaydedilebilirdiği (p=0,000), kuruluş, devir, tasfiye, vb. kayıtların yapılabilirdiği (p=0,010), bilanço ve gelir tablosunun hazırlanarak, bu tablolardaki ilişkili kalemler arasında analizlerin yapılabilirdiği (p=0,000), muhasebe kayıtlarında hata ve hilelerin olup olmadığının anlaşılabilirdiği (p=0,000), mesleki eğitimlere katılımın başarıyı arttırdığı (p=0,000), internet ortamında sağlanan mesleki uzaktan eğitimlerin bilgi ihtiyacını karşıladığı (p=0,000), kendi gelişimlerini desteklemeyen meslek mensuplarının mesleki uygulamaları hatasız yapamayacağı (p=0,000), mesleki kurs, toplantı, konferans, seminer, sempozyum vb. eğitim programlarına katılımın mesleki bilgi ihtiyacını karşıladığı (p=0,000), eğitim yerinin uzaklığının (p=0,000) ve eğitim maliyetlerinin yüksekliğinin eğitim çalışmalarını zorlaştırdığı (p=0,016) yönündeki bakış açılarının arasında farklılıklar tespit edilmiştir. Buna göre 10 ile 20 yıl arasında bir süredir mesleki faaliyette bulunan meslek mensuplarının bu görüşlere katılım düzeyleri daha yüksek iken, 10 yıla kadar bir süredir mesleki faaliyetini sürdüren meslek mensuplarının bu görüşlere katılım düzeyleri daha düşüktür.

H15₀ hipotezi ile ilgili olarak meslek mensuplarının eğitim düzeyleri ile standartların uygulanma sürecinde hesap planına uygun olarak kayıt yapılabilirdiği (p=0,012), dönem sonu muhasebe kayıtlarının kolaylıkla yapılabilirdiği (p=0,014), üretim işletmelerinde mamul maliyetlerinin hesaplanabilirdiği ve maliyet hesaplarına kaydedilebilirdiği (p=0,028), kuruluş, devir, tasfiye, vb. kayıtların yapılabilirdiği (p=0,003), bilanço ve gelir tablosunun hazırlanarak, bu tablolardaki ilişkili kalemler arasında analizlerin yapılabilirdiği (p=0,006), muhasebe kayıtlarında hata ve hilelerin olup olmadığının anlaşılabilirdiği (p=0,004), mesleki eğitimlere katılımın başarıyı arttırdığı (p=0,000), internet ortamında sağlanan mesleki uzaktan eğitimlerin bilgi ihtiyacını karşıladığı (p=0,027), kendi gelişimlerini desteklemeyen meslek mensuplarının mesleki uygulamaları hatasız yapamayacağı (p=0,000), mesleki kurs, toplantı, konferans, seminer, sempozyum vb. eğitim programlarına katılımın mesleki bilgi ihtiyacını karşıladığı (p=0,018) ve eğitim yerinin uzaklığının eğitim çalışmalarını zorlaştırdığı (p=0,015) yönündeki bakış açılarının arasında farklılıklar tespit edilmiştir. Buna göre eğitim durumu lisans düzeyinde olan meslek mensuplarının bu görüşlere katılım düzeyleri daha yüksek iken, eğitim durumu ortaöğretim, önlisans ve yükseköğretim olan meslek mensuplarının bu görüşlere katılım düzeyleri daha düşüktür.

H17₀ hipotezi ile ilgili olarak meslek mensuplarının defter tutma usulleri ile standartların uygulanma sürecinde hesap planına uygun olarak kayıt yapılabilirdiği (p=0,000), dönem sonu muhasebe kayıtlarının kolaylıkla yapılabilirdiği (p=0,000), üretim işletmelerinde mamul maliyetlerinin hesaplanabilirdiği ve maliyet hesaplarına

kaydedilebildiği ($p=0,000$), kuruluş, devir, tasfiye, vb. kayıtların yapılabilirdiği ($p=0,010$), bilanço ve gelir tablosunun hazırlanarak, bu tablolardaki ilişkili kalemler arasında analizlerin yapılabilirdiği ($p=0,000$), muhasebe kayıtlarında hata ve hilelerin olup olmadığının anlaşılabilirdiği ($p=0,000$), mesleki eğitimlere katılımın başarıyı arttırdığı ($p=0,000$), internet ortamında sağlanan mesleki uzaktan eğitimlerin bilgi ihtiyacını karşıladığı ($p=0,000$), kendi gelişimlerini desteklemeyen meslek mensuplarının mesleki uygulamaları hatasız yapamayacağı ($p=0,000$), mesleki kurs, toplantı, konferans, seminer, sempozyum vb. eğitim programlarına katılımın mesleki bilgi ihtiyacını karşıladığı ($p=0,000$), eğitim yerinin uzaklığının ($p=0,000$) ve eğitim maliyetlerinin yüksekliğinin eğitim çalışmalarını zorlaştırdığı ($p=0,016$) yönündeki bakış açılarının arasında farklılıklar tespit edilmiştir. Bu görüşlerde genellikle hem bilanço hem işletme esasına (her ikisi) göre defter tutan meslek mensuplarının katılım düzeyleri yüksek iken, işletme hesabına göre defter tutan meslek mensuplarının katılımları düşük düzeydedir.

H18₀ hipotezi ile ilgili olarak meslek mensuplarının meslek odası bünyesinde aldıkları eğitimler ile bilanço ve gelir tablosunun hazırlanarak, bu tablolardaki ilişkili kalemler arasında analizlerin yapılabilirdiği ($p=0,012$) ve mesleki eğitimlere katılımın başarıyı arttırdığı ($p=0,042$) yönündeki bakış açılarının arasında farklılıklar tespit edilmiştir. Meslek odası bünyesinde aldıkları eğitimler ile bilanço ve gelir tablosunun hazırlanarak, bu tablolardaki ilişkili kalemler arasında analizlerin yapılabilirdiği görüşüne bu eğitimlere hiç katılmayanların katılım düzeyleri yüksek iken, 21 ve daha fazla kez bu eğitimlere katılanların katılım düzeyleri düşüktür. Bu durum alınan eğitimlerinin ne kadar fayda sağladığının tartışılmasına neden olmaktadır. standartların uygulanma sürecinde mesleki eğitimlere katılımın başarıyı arttırdığı görüşüne meslek odasından alınan eğitimlere 1-10 kez arasında katılım gösterenlerin ifadelerine katılım düzeyi yüksek iken, 11-20 arasında katılım gösterenlerin katılım düzeyi düşüktür.

H20₀ hipotezi ile ilgili olarak meslek mensuplarının özel eğitim kurumları bünyesinde aldıkları eğitimler ile dönem sonu muhasebe kayıtlarının kolaylıkla yapılabilirdiği ($p=0,035$) ve mesleki kurs, toplantı, konferans, seminer, sempozyum vb. eğitim programlarına katılımın mesleki bilgi ihtiyacını karşıladığı ($p=0,013$) yönündeki bakış açılarının arasında farklılıklar tespit edilmiştir. Standartların uygulanma sürecinde 21 ve daha fazla kez özel eğitim kurumlarından eğitim alanların dönem sonu muhasebe kayıtlarının kolaylıkla yapılabilirdiği görüşüne katılımları yüksek iken, bu eğitimlere hiç katılmayanların katılım düzeyleri düşüktür. Ayrıca mesleki kurs, toplantı, konferans, seminer, sempozyum vb. eğitim programlarına katılımın mesleki bilgi ihtiyacını karşıladığı görüşüne 21 ve daha fazla kez özel eğitim kurumlarından eğitim alanların katılımları yüksek iken, 11-20 kez arasında eğitim alanların katılımları düşüktür.

Yaş, unvan ve üniversiteler bünyesinde alınan eğitimler bakımından oluşturulan gruplar yönüyle *muhasabe standartlarının uygulanma sürecinde muhasabe meslek mensuplarının bilgi ihtiyaçları* açısından anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir (H12₀ - H14₀- H19₀ kabul edilmiştir). H12₀ - H14₀- H19₀ hipotezlerini destekleyen ifadelerin p değerleri 0,05'ten büyük bulunmuştur. Dolayısıyla, standartların uygulanma sürecinde muhasabe hesap ve kayıt düzeni, mali tabloların düzenlenmesi ve analiz edilmesi, muhasabe kayıt sürecinde hata ve hilelerin tespiti, mesleki eğitimler ve diğer akademik faaliyetlere katılım ve bunların zamanlılığı noktasında ortaya çıkan bilgi ihtiyaçları meslek mensuplarının yaşına, unvanına ve üniversiteler bünyesinde aldıkları eğitimlere göre bakış açılarında farklılıklar yaratmamaktadır.

❖ **Muhasabe standartlarının uygulanma sürecinde muhasabe meslek mensuplarının mesleki becerileri açısından oluşturulan hipotezlerin (3. grup hipotezler) testine yönelik bulgular aşağıda değerlendirilmiştir:**

Yaş, mesleki tecrübe, eğitim durumu, defter tutma usulü ve meslek odası bünyesinde alınan eğitimler bakımından oluşturulan gruplar yönüyle *muhasabe standartlarının uygulanma sürecinde muhasabe meslek mensuplarının mesleki becerileri* açısından anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir (H22₀- H23₀- H25₀- H27₀- H28₀ red edilmiştir). H22₀- H23₀- H25₀- H27₀- H28₀ hipotezlerini destekleyen ifadelerin bazılarının p değerleri 0,05'ten küçük bulunmuştur.

H22₀ hipotezi ile ilgili olarak meslek mensuplarının yaşları ile meslek mensubunun kendi çabasıyla bilgi ihtiyacını karşıladığı ve mesleki faaliyetini sürdürdüğü (p= 0,047) yönündeki bakış açıları arasında farklılıklar tespit edilmiştir. Buna göre 35-39 yaş arası meslek mensuplarının bu görüşe katılımı yüksek iken, 25-29 yaş arası meslek mensuplarının katılımları düşüktür.

H23₀ hipotezi ile ilgili olarak meslek mensuplarının mesleki tecrübeleri ile standartların uygulanma sürecinde meslek mensubunun mesleki uygulamalara yönelik problemleri tanımlama ve çözebilme (p= 0,039) yönündeki bakış açıları arasında farklılıklar tespit edilmiştir. Buna göre 16-20 yıldır bu mesleği yapan meslek mensuplarının bu görüşe katılımı yüksek iken, 0-5 yıldır bu mesleği yapan meslek mensuplarının katılımları düşüktür.

H25₀ hipotezi ile ilgili olarak meslek mensuplarının eğitim durumları ile meslek mensubunun mesleki uygulamalara yönelik problemleri tanımladığı ve çözebildiği (p= 0,049), mesleki uygulamalarla ilgili paket programlarını kolaylıkla kullanabildiği ve e-beyanname, e-bildirge vb. düzenleyebildiği (p= 0,000), mesleki görüş ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edebildiği, tartışabildiği ve savunabildiği (p= 0,000) yönündeki bakış açıları arasında farklılıklar tespit edilmiştir. Buna göre lisans mezunu olan meslek mensuplarının bu görüşlere katılımları yüksek iken,

ortaöğretim, önlisans ve yükseköğretim (yüksek lisans veya doktora) mezunlarının katılımları düşüktür.

H27₀ hipotezi ile ilgili olarak meslek mensuplarının defter tutma usulleri ile meslek mensubunun mesleki uygulamalara yönelik problemleri tanımladığı ve çözebildiği (p= 0,000), mesleki uygulamalarla ilgili paket programlarını kolaylıkla kullanabildiği ve e-beyanname, e-bildirge vb. düzenleyebildiği (p= 0,002), mesleki değişim ve gelişime kolayca uyum sağlayabildiği (p= 0,000), mesleki görüş ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edebildiği, tartışabildiği ve savunabildiği (p= 0,003) yönündeki bakış açıları arasında farklılıklar tespit edilmiştir. Bu görüşlere hem bilanço hem işletme esasına (her ikisi) göre defter tutan meslek mensuplarının katılım düzeyleri yüksek iken, işletme hesabına göre defter tutan meslek mensuplarının katılımları düşük düzeydedir.

H28₀ hipotezi ile ilgili olarak meslek mensuplarının meslek odası bünyesinde aldıkları eğitimler ile meslek mensubunun kendi çabasıyla bilgi ihtiyacını karşıladığı ve mesleki faaliyetini sürdürdüğü (p= 0,002) yönündeki bakış açıları arasında farklılıklar tespit edilmiştir. "Mean Ranks" değerleri, meslek odasının sağladığı eğitimlere hiç katılmayanların bu ifadelere katılım düzeyleri daha yüksek olduğunu göstermiştir. Eğitimlere 1-10 kez arasında katılan meslek mensuplarının ise katılım düzeyleri düşüktür.

Mesleki unvan, üniversiteler bünyesinde alınan eğitimler ve özel eğitim kurumları bünyesinde alınan eğitimler bakımından oluşturulan gruplar yönüyle muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının mesleki becerileri açısından anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir (H24₀– H29₀- H30₀ kabul edilmiştir). H24₀ – H29₀- H30₀ hipotezlerini destekleyen ifadelerin p değerleri 0,05'ten büyük bulunmuştur. Dolayısıyla, mesleki becerilerin güçlendirilmesi açısından standartların uygulanması sürecinde meslek mensuplarının kendi çabalarıyla mesleki bilgi ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri, mesleki uygulamalarla ilgili problemleri çözebilmeleri, mesleki gelişimlerini sürdürebilmeleri, değişimlere ayak uydurabilmeleri, mesleki düşüncelerini tartışabilmeleri ve savunabilmeleri meslek mensuplarının unvanlarına, üniversite ve özel kurumlar bünyesinde aldıkları eğitimlere göre farklılık yaratmamaktadır.

- ❖ **Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının mesleki etik değerleri ve mesleki tutum ve davranışları açısından oluşturulan hipotezlerin (4. grup hipotezler) testine yönelik bulgular aşağıda değerlendirilmiştir:**

Mesleki tecrübe, eğitim durumu ve defter tutma usulü bakımından oluşturulan gruplar yönüyle muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının mesleki etik değerleri ve mesleki tutum ve davranışları açısından

anlamli farklılıklar tespit edilmiştir (H33₀- H35₀- H37₀ red edilmiştir). H33₀- H35₀- H37₀ hipotezlerini destekleyen ifadelerin bazılarının p değerleri 0,05'ten küçük bulunmuştur.

H33₀ hipotezi ile ilgili olarak meslek mensuplarının mesleki tecrübeleri ile standartların uygulanma sürecinde müşterilere ait gizli bilgilerin paylaşılmadığı (p= 0,023) ve meslek mensuplarının mesleki görevlerini yasalara, mesleki ilkelere ve standartlara uygun bir şekilde yerine getirmeye gayret gösterildiği (p= 0,012) yönündeki bakış açıları arasında farklılıklar tespit edilmiştir. Bu görüşlere 20 yıldan daha uzun bir süredir mesleki faaliyetlerini sürdüren meslek mensuplarının katılımları yüksek iken, 6-10 yıllık bir sürede mesleki faaliyetlerini sürdürenlerin katılımları düşük düzeydedir.

H35₀ hipotezi ile ilgili olarak meslek mensuplarının eğitim durumu ile muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde etik kurallara uyum sağlandığı (p= 0,000), müşterilere ait gizli bilgilerin paylaşılmadığı (p= 0,002), meslek mensuplarının mesleki görevlerini yasalara, mesleki ilkelere ve standartlara uygun bir şekilde yerine getirmeye gayret gösterildiği (p= 0,001) ve yüksek öğretimde etik eğitiminin verilmesinin meslek mensubu yetiştirilmesine katkı sağlayacağı (p= 0,004) yönündeki bakış açıları arasında farklılıklar tespit edilmiştir. Buna göre lisans mezunu olan meslek mensuplarının bu görüşlere katılımları yüksek iken, orta öğretim mezunlarının ve önlisans mezunlarının katılımları düşüktür. Ayrıca yüksek lisans veya doktora mezunu meslek mensuplarının yüksek öğretimde etik eğitiminin verilmesinin meslek mensubu yetiştirilmesine sağlayacağı katkının değerlendirilmesinde en düşük seviyede katılım gösterdikleri görülmüştür.

H37₀ hipotezi ile ilgili olarak meslek mensuplarının defter tutma usulleri ile muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde etik kurallara uyum sağlandığı (p= 0,000), müşterilere ait gizli bilgilerin paylaşılmadığı (p= 0,000), meslek mensuplarının mesleki görevlerini yasalara, mesleki ilkelere ve standartlara uygun bir şekilde yerine getirmeye gayret gösterildiği (p= 0,000) ve yüksek öğretimde etik eğitiminin verilmesinin meslek mensubu yetiştirilmesine katkı sağlayacağı (p= 0,000) yönündeki bakış açıları arasında farklılıklar tespit edilmiştir. Bu görüşlere hem bilanço hem işletme esasına (her ikisi) göre defter tutan meslek mensuplarının katılım düzeyleri yüksek iken, işletme hesabına göre defter tutan meslek mensuplarının katılımları düşük düzeydedir.

Yaş, mesleki unvan, meslek odası bünyesinde alınan eğitimler, üniversiteler bünyesinde alınan eğitimler ve özel eğitim kurumları bünyesinde alınan eğitimler bakımından oluşturulan gruplar yönüyle muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının mesleki etik değerleri ve mesleki tutum ve davranışları açısından anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir (H32₀- H34₀- H38₀- H39₀- H40₀ kabul edilmiştir). Dolayısıyla, muhasebe standartlarını uygulanma sürecinde etik kurallara uyum sağlama, gizli bilgilerin paylaşılması, mesleki yasa

ve ilkelere uyum gösterme gayretinde olunması, etik eğitime önem verilerek yüksek öğretimde yerini alması gibi konularda meslek mensuplarının yaşına, unvanlarına, meslek odası, üniversite ve özel kurumlar bünyesinde aldıkları eğitimlere göre görüşlerinde farklılık bulunmamaktadır.

3.3.2.2. Mann Whitney U Testi Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Çalışmamızda, grup sayılarının iki olması nedeniyle cinsiyet ve mesleği icra biçimi açısından hipotezlerin test edilmesinde Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Mann Whitney U testinden elde edilen sonuçlara göre anlamlılık düzeyleri (Asymp. Sig.) 0,05'ten küçük olan ifadelerde gruplar (iki grup) arasında anlamlı farklılıklar olduğu kabul edilmektedir (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004: 195). Ayrıca ifadelerle ait "Ranks" tablosundaki "Mean Rank" değerlerinden gruplardan hangisinin en yüksek veya en düşük dereceye sahip olduğu öğrenilebilir (Kalaycı, 2008: 108).

- ❖ **Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının standartlara bakış açıları açısından oluşturulan hipotezlerin (1. grup hipotezler) testine yönelik bulgular aşağıda değerlendirilmiştir:**

Cinsiyet ve mesleği icra biçimi açısından oluşturulan gruplar yönüyle *muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının standartlara bakış açıları* açısından anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir (H₁₀ ve H₆₀ hipotezleri red edilmiştir). H₁₀ ve H₆₀ hipotezlerini destekleyen ifadelerin bazılarının p değerleri 0,05'ten küçük bulunmuştur.

H₁₀ hipotezi ile ilgili olarak meslek mensuplarının cinsiyetleri ile standartlara yönelik akademik faaliyetlerin yaygınlaşmasının meslek mensuplarını olumlu yönde etkilediği (p=0,005) yönündeki bakış açıları arasında farklılıklar tespit edilmiştir. Bu görüşlere bay meslek mensuplarının katılımı bayanlara nazaran daha yüksektir.

H₆₀ hipotezi ile ilgili olarak meslek mensuplarının mesleği icra biçimleri (bağımsız faaliyet gösteren-bağımlı faaliyet gösteren) ile standartlara yönelik akademik faaliyetlerin yaygınlaşmasının meslek mensuplarını olumlu yönde etkilediği (p=0,044), denetimin standartlaştığı (p=0,049), standartların uygulanması ile ilgili bilginin meslek odalarının verdiği eğitimlerden karşılandığı (p=0,015) ve standartların uygulanması ile ilgili bilginin üniversitelerin verdiği eğitimlerden karşılandığı (p=0,003) yönündeki bakış açıları arasında farklılıklar tespit edilmiştir. Bu görüşlere bağımsız olarak mesleki faaliyetini sürdüren meslek mensuplarının yüksek düzeyde katılım gösterdiği görülürken, ücret karşılığı bir işletmede çalışan bağımlı meslek mensuplarının katılımlarının düşük olduğu belirlenmiştir.

- ❖ **Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının bilgi ihtiyaçları açısından oluşturulan hipotezlerin (2. grup hipotezler) testine yönelik bulgular aşağıda değerlendirilmiştir:**

Cinsiyet ve mesleği icra biçimi açısından oluşturulan gruplar yönüyle *muhasabe standartlarının uygulanma sürecinde muhasabe meslek mensuplarının bilgi ihtiyaçları* açısından anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir (H11₀ ve H16₀ hipotezleri red edilmiştir). H11₀ ve H16₀ hipotezlerini destekleyen ifadelerin bazılarının p değerleri 0,05'ten küçük bulunmuştur.

H11₀ hipotezi ile ilgili olarak meslek mensuplarının cinsiyetleri ile standartların uygulanma sürecinde dönem sonu muhasabe kayıtlarının kolaylıkla yapılabildiği (p=0,010) yönündeki bakış açıları arasında farklılıklar tespit edilmiştir. Buna göre bay meslek mensuplarının katımı bayanlara nazaran daha yüksektir.

H16₀ hipotezi ile ilgili olarak meslek mensuplarının mesleği icra biçimleri (bağımsız faaliyet gösteren-bağımlı faaliyet gösteren) ile bilanço ve gelir tablosunun hazırlanarak, bu tablolardaki ilişkili kalemler arasında analizlerin yapılabildiği (p=0,005), mesleki eğitimlere katılımın başarıyı arttırdığı (p=0,017), mesleki kurs, toplantı, konferans, seminer, sempozyum vb. eğitim programlarına katılımın mesleki bilgi ihtiyacını karşıladığı (p=0,037), eğitimlerin düzenleme zamanlarının uygun olmasının katılımı güçleştirdiği (p=0,047) yönündeki bakış açıları arasında farklılıklar tespit edilmiştir. Bu görüşlere bağımsız olarak mesleki faaliyetini sürdüren meslek mensuplarının yüksek düzeyde katılım gösterdiği görülürken, ücret karşılığı bir işletmede çalışan bağımlı meslek mensuplarının katılımlarının düşük olduğu belirlenmiştir.

❖ **Muhasabe standartlarının uygulanma sürecinde muhasabe meslek mensuplarının mesleki becerileri açısından oluşturulan hipotezlerin (3. grup hipotezler) testine yönelik bulgular aşağıda değerlendirilmiştir:**

Cinsiyet ve mesleği icra biçimi açısından oluşturulan gruplar yönüyle *muhasabe standartlarının uygulanma sürecinde muhasabe meslek mensuplarının mesleki becerileri* açısından anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir (H21₀ ve H26₀ hipotezleri red edilmiştir). H21₀ ve H26₀ hipotezlerini destekleyen ifadelerin bazılarının p değerleri 0,05'ten küçük bulunmuştur.

H21₀ hipotezi ile ilgili olarak meslek mensuplarının cinsiyetleri ile standartların uygulanma sürecinde meslek mensubunun mesleki uygulamalara yönelik problemleri tanımlayabildiği ve çözebildiği (p= 0,013), mesleki uygulamalarla ilgili paket programlarını kolaylıkla kullanabildiği ve e-beyanname, e-bildirge vb. düzenleyebildiği (p= 0,016), mesleki değişim ve gelişime kolayca uyum sağlayabildiği (p= 0,001) yönündeki bakış açıları arasında farklılıklar tespit edilmiştir. Buna göre bay meslek mensuplarının katımı bayanlara nazaran daha yüksektir.

H26₀ hipotezi ile ilgili olarak meslek mensuplarının mesleği icra biçimleri (bağımsız faaliyet gösteren-bağımlı faaliyet gösteren) ile standartların uygulanma sürecinde meslek mensubunun kendi çabasıyla bilgi ihtiyacını karşıladığı ve mesleki faaliyetini

sürdüdüğü ($p= 0,019$), standartların uygulanma sürecinde meslek mensubunun mesleki uygulamalara yönelik problemleri tanımlayabildiği ve çözebildiği ($p= 0,001$) yönündeki bakış açılarının arasında farklılıklar tespit edilmiştir. Bu görüşlere bağımsız olarak mesleki faaliyetini sürdüren meslek mensuplarının yüksek düzeyde katılım gösterdiği görülürken, ücret karşılığı bir işletmede çalışan bağımlı meslek mensuplarının katılımlarının düşük olduğu belirlenmiştir.

❖ **Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının mesleki etik değerleri ve mesleki tutum ve davranışları açısından oluşturulan hipotezlerin (4. grup hipotezler) testine yönelik bulgular aşağıda değerlendirilmiştir:**

Cinsiyet ve mesleği icra biçimi açısından oluşturulan gruplar yönüyle *muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının mesleki etik değerleri ve mesleki tutum ve davranışları* açısından anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir (H31₀ ve H36₀ hipotezleri red edilmiştir). H31₀ ve H36₀ hipotezlerini destekleyen ifadelerin bazılarının p değerleri 0,05'ten küçük bulunmuştur.

H31₀ hipotezi ile ilgili olarak meslek mensuplarının cinsiyetleri ile muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde etik kurallara uyum sağlandığı ($p= 0,003$), müşterilere ait gizli bilgilerin paylaşılmadığı ($p= 0,001$), meslek mensuplarının mesleki görevlerini yasalara, mesleki ilkelere ve standartlara uygun bir şekilde yerine getirmeye gayret gösterildiği ($p= 0,002$) ve yüksek öğretimde etik eğitiminin verilmesinin meslek mensubu yetiştirilmesine katkı sağlayacağı ($p= 0,001$) yönündeki bakış açılarının arasında farklılıklar tespit edilmiştir. Bu görüşlere bay meslek mensuplarının katımı bayanlara nazaran daha yüksektir.

H36₀ hipotezi ile ilgili olarak meslek mensuplarının mesleği icra biçimleri (bağımsız faaliyet gösteren-bağımlı faaliyet gösteren) ile meslek mensuplarının mesleki görevlerini yasalara, mesleki ilkelere ve standartlara uygun bir şekilde yerine getirmeye gayret gösterildiği ($p= 0,043$) ve etik değerlerin eğitimle öğretilmediği ($p= 0,015$) yönündeki bakış açılarının arasında farklılıklar tespit edilmiştir. Bu görüşlere bağımsız olarak mesleki faaliyetini sürdüren meslek mensuplarının yüksek düzeyde katılım gösterdiği görülürken, ücret karşılığı bir işletmede çalışan bağımlı meslek mensuplarının katılımlarının düşük olduğu belirlenmiştir.

4. Sonuç

Bu çalışmanın amacı 01.01.2013 tarihi itibarıyla Türkiye'de uygulanması TTK hükümleri uyarınca zorunlu hale getirilen muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının standartlara bakış açılarının ve mesleki yetkinliklerinin incelenmesidir. Bu amaçla Balıkesir ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensupları üzerinde anket uygulanmıştır. Anket yardımıyla

toplanan veriler analiz edilmiş ve elde edilen bulgular çerçevesinde standartların uygulanma sürecinde meslek mensuplarının standartlara bakış açıları ve mesleki yetkinlikleri değerlendirilmiştir. Araştırma kapsamında cinsiyet, yaş, mesleki tecrübe, eğitim durumu, mesleği icra biçimi, defter tutma usulü ve alınan eğitim faaliyetlerinin türü ve sayısına göre oluşturulan demografik gruplar dahilinde standartların uygulanma sürecinde meslek mensuplarının standartlara bakış açıları ve mesleki yetkinlikleri değerlendirilmiştir. Gerçekleştirilen analizlerle meslek mensuplarının muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde standartlara bakış açıları, bilgi ihtiyaçları, mesleki becerileri ve mesleki etik değerleri ve mesleki tutum ve davranışları kapsamında analizler gerçekleştirilmiştir.

Araştırma bulgularına göre muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde standartlara bakış açıları doğrultusunda meslek mensuplarının; mesleki tecrübe, eğitim durumu, defter tutma usulü ve alınan eğitim faaliyetlerinin türü ve sayısı belirleyici olmuştur. Meslek standartlarının uygulanma sürecinin mesleki performans düzeyini olumlu düzeyde etkilediği ve meslek mensuplarının hem akademik faaliyetlere hem de çeşitli eğitimlere katılımlarını arttırdığı ortaya çıkmıştır. Meslek mensupları standartlara geçiş sürecinde yaşanan sorunlara rağmen standartların muhasebe alanında ortak bir dil oluşturarak uygulama birliğini güçlendirdiğini belirtmişlerdir. Finansal tabloların daha detaylı hale gelmesi ve bilgi sunumunun daha gerçekçi olmasının sağladığı avantajlar da standartlara bakış açısını olumlu düzeye taşımıştır. Ayrıca meslek mensuplarının gerek meslek odalarından gerekse üniversite ve özel eğitim kurumlarından sağladıkları bilgilerde standartları anlama, uygulama ve mesleki gelişimlerini devam ettirme açısından olumlu katkılar sağlamıştır.

Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde bilgi ihtiyaçları doğrultusundaki bulgulara göre meslek mensuplarının; mesleki tecrübe, eğitim durumu, defter tutma usulü belirleyici olmuştur. Meslek mensupları standartların uygulanma sürecinde kayıt tutma, maliyet hesaplama, hata ve hileleri tespit etme ve finansal tabloları düzenleyerek çeşitli analizler yapma açısından bilgi ihtiyaçlarını özellikle aldıkları eğitimlerle pekiştirmektedirler. Ayrıca mesleki gelişimlerini sürdürmeye özen göstermeyen meslek mensupları eleştirilmekle birlikte, eğitim maliyetlerinin yüksekliği, zamansızlığı ve uzaklığı gibi unsurların eğitim çalışmalarını zorlaştırdığı ve meslek mensuplarının bu durumları bahane ederek eğitim faaliyetlerinden kaçındıklarını göstermektedir. Bilgi ihtiyacı büyük ölçüde kurs, toplantı, konferans, seminer, sempozyum vb. ile karşılanmaktadır. Meslek odalarının bu faaliyetlere yönelik çalışmaları meslek mensuplarınca faydalı görülmekte ve desteklenmektedir.

Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının mesleki becerileri doğrultusundaki bulgular; yaş, mesleki tecrübe, eğitim durumu, defter tutma usulü gibi unsurlarla değerlendirilmiş ve meslek mensuplarının mesleki uygulamalara yönelik problemleri kolaylıkla tanımlayabildiğini ve

çözebildiğini göstermiştir. Meslek mensupları standartların uygulanma sürecinde mesleki değişim ve gelişimini sürdürdüklerini ve muhasebe uygulamalarını kolaylıkla gerçekleştirdiklerini bildirmişlerdir. Meslek mensuplarının kullandıkları teknolojiler ve e-bildirge, e-beyanname uygulamalarının muhasebe alanındaki uygulamaları kolaylaştırdığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde muhasebe meslek mensuplarının mesleki etik değerleri ve mesleki tutum ve davranışları doğrultusunda; mesleki tecrübe, eğitim durumu belirleyici olmuştur. Meslek mensupların muhasebe standartlarının uygulanma sürecinde etik kurallara uyum sağlanması gerektiği ve hatta etik eğitiminin yüksek öğretimde yaygınlaştırılması gerektiğini vurgulamışlardır. Müşterilere ait bilgilerin gizliliğine önem verilmekle birlikte meslek mensuplarının mesleki görevlerini yerine getirirken mesleki yasalara, ilkelere ve standartlara uygun davranılması konusunda hassas davrandıkları tespit edilmiştir.

Muhasebe standartlarının uygulanmasındaki kararlılık, meslek mensuplarının bu standartlara bakış açılarını, standartlara ilişkin bilgi ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik eğitim faaliyetlerini, mesleki becerilerini geliştirme çabalarını ve etik değerlere bakış açılarını geliştirmelerini sağlamıştır. Bu gelişim sürecinde alınan eğitimlerin ve meslek odalarının gösterdikleri mesleki eğitim çabalarının faydaları yadsınamaz. Gerçekleştirilen çalışmalar standartların anlaşılabilirliğini arttırmakta ve meslek mensuplarının standartlara yönelik sahip olduğu olumsuz görüşleri azaltarak, standartların uygulanma sürecinin meslek mensuplarınca desteklendiğini göstermektedir.

Muhasebe standartlarının öğrenilme ve uygulama sürecinde meslek odaları ve üniversitelerin eğitim faaliyetleri yaygın bir şekilde devam etmelidir. Melek mensuplarının standartları öğrenme sürecinde eğitim faaliyetinin önünde uzaklık, zaman ve maliyet bir engel olmaktan çıkarılmalıdır. Muhasebe de etik eğitiminin yüksek öğretim kurumlarında lisans seviyesinden başlayarak yaygınlaştırılması gerekmektedir.

Kaynaklar

Akdoğan, N. (2007), "Türkiye Muhasebe/Finansal Raporlama Standartları'nın Uygulanma Süreci: Sorunlar, Çözüm Önerileri", Mali Çözüm Dergisi, 80, 101-118.

Altunışık, R., R. Çoşkun, S. Bayraktaroğlu ve E. Yıldırım (2004), Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri (SPSS Uygulamalı), Geliştirilmiş 3. Baskı, Sakarya: Sakarya Kitabevi.

Ayanoğlu, Y. (2008), KOBİ'ler için Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (Taslak Standartlar Setinin Değerlendirilmesi), Ankara: Gazi Kitabevi.

Bekçi İ. (2007), "Muhasebe Meslek Mensuplarının Türkiye Muhasebe Standartları Hakkındaki Görüşlerinin Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma", Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, 22, 27-40.

Çankaya F. ve O. Hatipoğlu (2011), "Türkiye'de Uluslararası Muhasebe Standartları'nın Uygulanabilirliğini Faktörlerin Meslek Mensuplarının Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma", International Journal of Economic and Administrative Studies, 4 (7) 61-88.

Gemrik, S., İ. Özkan ve Y. Erdoğan (2013), "Muhasebe Meslek Mensuplarının TMS/TFRS'ye Geçiş Süreci: Bartın İli Örneği", MUMEYEK Vakfı Yayını 09, III. Uluslararası Türk Coğrafyasında UFRS Sempozyumu, 07-08 Eylül 2013 – BALIKESİR, Bildiri Kitabı Tam Metin, 62-73.

Güvemli, B.(2008); Uluslararası Muhasebe Standartları'nın Çeşitli Ülkelerin Muhasebe Kültürleri İle Etkileşimi ve Türkiye Örneği, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

http://www.tmsk.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=12&Itemid=59 (Erişim Tarihi: 15.03.2013)

Jermakowicz, E. ve S. Tomaszewski (2006), "Implementing IFRS from The Perspective of EU Publicly Traded Companies", Journal of International Accounting, Auditing and Taxation, 15,170-196.

Kalaycı, Ş. (2008), SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri, 3. Baskı, Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

Koroğlu, K. ve C. Doğan (2012), Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına Uyum Süreci ve Muhasebe Meslek Mensuplarının Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi (Marmaris İlçesi Örneği), II. Uluslararası Türk Coğrafyasında UFRS Sempozyumu, 16-17 Haziran 2012 – Trabzon, Bildiri Kitabı Tam Metin, 01-10.

Özdemir, F. S. (2014), "Finansal Raporlama Standartlarını Öğrenme Sürecinde Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin Durumları: Samsun'da Ampirik Bir Araştırma, Muhasebe ve Denetime Bakış, 13 (41), 81-107.

Özulucan, A., B. Haluk ve S. Özdemir (2010), “Muhasebe Meslek Mensuplarının Güncel Sorunları, Uygulamada Karşılaştıkları Yetersizlikler ve Meslek Odalarından Beklentilerinin Unvanları ve Mesleki Deneyim Sureleri Yönüyle İncelenmesi: Türkiye Genelinde Bir Araştırma”, Muhasebe ve Denetim Bakış Dergisi, 10 (31), 41-64.

Poria, S. V. (2009), “IFRS Implementation and Challenges in India”, Maharashtra Economic Development Council MEDC, Monthly Economic Digest, August 2009, www.gtgifrs.com/IFRS_Implementation_IN_India_VSP.pdf.

Sağlam, N., Ş. Salim ve Ö. Bünyamin (2009), UFRS/UMS Uyumlu TMS-Türkiye Muhasebe Standartları Uygulaması, Genişletilmiş-Güncelleştirilmiş 3.Baskı, Maliye ve Hukuk Yayınları

Ülkü S., (2008), Kobiler İçin UFRS Taslağının Muhasebe Mesleği Mensupları Tarafından Algılanışına Yönelik Bir Araştırma- İstanbul Örneği, Yüksek Lisans Tezi.

Yazıcıoğlu, Y. ve S. Erdoğan (2004), SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Detay Yayıncılık.

Yıldırım, A. ve H. Şimşek (2006), Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, 6. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınları.

Zeghal D. ve K. Mhedhbi (2006), “An Analysis of the Factor Affectingthe Adoption of International Accounting Standardsby Developing Countries ” by K. Mhedhbiand D. Zeghal, The International Journal of Accounting , 41, 373-386.

